

ŚW. ROBERT KARD. BELLARMIN SI

BISKUP I DOKTOR KOŚCIOŁA

KATECHIZM MNIEJSZY

CZYLI

NAUKA CHRZEŚCIJAŃSKA

KRÓTKO ZEBRANA I UŁOŻONA

Z ROZKAZU

KLEMENSA VIII PAPIEŻA

KRAKÓW 2013

www.ultramontes.pl

SPIS PRZEDMIOTÓW

	Str.
Potwierdzenie Klemensa VIII Papieża	3
Uwaga	4
Modlitwa przed nauką, i Modlitwa po nauce	5

KATECHIZM

O tym co jest Chrześcijanin, i o znaku Krzyża Św.	6
Wykład Składu Apostolskiego	7
Wykład Modlitwy Pańskiej i Pozdrowienia Anielskiego	11
O Przykazaniach Bożych	14
O Przykazaniach Kościelnych	17
O Radach Ewangelicznych	18
O Sakramentach	18
O Cnotach teologicznych i głównych	20
O Darach Ducha Świętego	21
O Uczynkach miłosiernych	22
O Grzechach	23
O Czterech ostatnich rzeczach człowieka	25
O Różańcu	26
Akty potrzebne do zbawienia	27
Oddanie się pod opiekę Najświętszej Panny	28
Litania do Najświętszej Panny	29

KATECHIZM MNIEJSZY

CZYLI

NAUKA CHRZEŚCIJAŃSKA

KRÓTKO ZEBRANA I UŁOŻONA

Z ROZKAZU

KLEMENSA VIII PAPIEŻA

PRZEZ

KARDYNAŁA ROBERTA BELLARMINA

KLEMENS VIII PAPIEŻ

NA PRZYSZŁĄ RZECZY PAMIĄTKĘ

Pasterska Rzymskiego Biskupa pieczołowitość, itd. Gdy przeto itd. Nową Książkę Nauki Chrześcijańskiej, przez ukochanego Syna Roberta Bellarmina, Kapłana S. J., z rozkazu naszego pisaną, wydać i drukiem ogłosić rozkazaliśmy, itd. UPOMINAMY w Panu, czcigodnych Patriarchów, Arcybiskupów, Biskupów i ukochanych synów Wikariuszów ich, tudzież Opatów, Proboszczów wszystkich, gdziekolwiek istniejących, i wszystkich, do których to należy, iżby, o ile to przez nich stać się może, do nauczania Nauki Chrześcijańskiej we wszelkich Kościołach, Diecezjach, Parafiach, do każdego z nich w szczególności należących, wspomnianą Książkę, (jak się to rzekło) potwierdzoną, i z rozkazu naszego wydaną, przyjęli, i używali, tudzież iżby była przyjętą i używaną starali się, czynili, itd. Bez względu, itd.

Dan w Ferrarze, pod Pierścieniem Rybaka, dnia 15 lipca 1598. Papiestwa Naszego Roku siódmego.

MARCELLUS VESTRIUS BARBIANUS.

UWAGA

W nauczaniu Nauki Chrześcijańskiej, należy mieć wzgląd na dwie główne rzeczy: 1° Na potrzebę, to jest na to, co każdy do zbawienia koniecznie umieć powinien; 2° na zdolność, to jest, na pojętność tych których nauczać mamy.

Ze względu na potrzebę; każdy potrzebuje i powinien umieć koniecznie, przynajmniej cztery następujące rzeczy:

1. Skład Apostolski; ażeby wiedział w co ma wierzyć.

2. Modlitwę Pańską i Pozdrowienie Anielskie, to jest Ojcze nasz, i Zdrowaś Maryjo; ażeby wiedział, czego się ma spodziewać, od kogo się ma spodziewać, i do kogo ma się uciekać dla otrzymania tego czego spodziewać się powinien. Chociaż umienie Składu Apostolskiego jest z porządku pierwszym, nie ganimy wszakże zwyczaju nauczania dzieci małych pierwszej Ojcze nasz i Zdrowaś Maryjo, aniżeli Wierzę w Boga, które jest dłuższe i do spamiętania trudniejsze.

3. Dziesięcioro Bożego Przykazania, tudzież Przykazania Kościelne: jedno bowiem i drugie obowiązują wszystkich, i służą wszystkim do tego, aby każdy wiedział, co ma czynić a czego nie czynić, zgodnie z miłością Boga i z miłością bliźniego.

4. Siedem Sakramentów, które są środkami ustanowionymi przez Boga, do otrzymywania grzechów odpuszczenia, tudzież do nabywania, zachowywania i pomnażania w nas łaski Bożej i Darów Niebieskich, a mianowicie Wiary, Nadziei i Miłości.

Katechizm ułożony z rozkazu Soboru Trydenckiego, mający bez wątpienia najwyższą powagę, zawiera tylko wykład tych czterech rzeczy, zdaje się wszakże, iż można z pożytkiem dodać do nich niektóre inne, jako to: Cnoty główne, które są źródłami dobrych uczynków; Uczynki miłosierne Bogu najmiłsze; Grzechy, które, podług wyrażenia Pisma Świętego, wołają o pomstę do Boga; Rady Ewangeliczne; Cztery ostatnie rzeczy człowieka; i Tajemnice Różańca Świętego.

O innych rzeczach, w tym początkowym Katechizmie, lepiej zamilczeć; bo albo są przytłuczone, albo na mało przydatne, obciążające pamięć, i przez uczonych nawet na pamięć nieumiane. Zresztą, inne są rzeczy które dzieci i prostaczkowie na pamięć umieć powinni; inne zaś te, które znać i umieć powinni ci którzy im wykładają Naukę Chrześcijańską. A przeto, naprzód spisujemy to wszystko co potrzeba umieć na pamięć: a następnie ułożymy obszerniejszy wykład Nauki Chrześcijańskiej, przeznaczony mianowicie dla tych którzy nauczać jej mają, a jednak dostępny pojęciu każdego.

MODLITWA PRZED NAUKĄ

W Imię Ojca † i Syna † i Ducha Świętego † Amen.

Wszystkie sprawy nasze, prosimy Cię Panie, natchnieniem Twoim uprzedzaj, a pomocą wspieraj, aby wszelka modlitwa i praca nasza, zawsze się od Ciebie poczyniała, i w Tobie kończyła. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

W Imię Ojca † i Syna † i Ducha Świętego † Amen.

MODLITWA PO NAUCE

W Imię Ojca † i Syna † i Ducha Świętego † Amen.

Dzięki Ci składamy, Wszechmogący Boże, za wszystkie dobrodziejstwa Twoje. Który żyjesz i królujesz na wieki wieków. Amen.

W Imię Ojca † i Syna † i Ducha Świętego † Amen.

O TYM CO JEST CHRZEŚCIJANIN, I O ZNAKU KRZYŻA ŚWIĘTEGO

NAUCZYCIEL. Czy jesteś Chrześcijaninem?

UCZEŃ. Jestem z łaski Bożej.

N. Cóż to jest być Chrześcijaninem?

U. Jest to wyznawać Wiarę i Prawo Chrystusa Pana.

N. Na czym głównie zależy Wiara Chrystusowa?

U. Na dwóch głównych Tajemnicach, objętych w znaku Krzyża Świętego; z których pierwszą, jest Jedność i Troistość Boga: drugą, Wcielenie i Śmierć Zbawiciela naszego.

N. Co znaczy Jedność i Troistość Boga?

U. Jedność i Troistość Boga, znaczy to, iż w Bogu jest jedno tylko Bóstwo, to jest jedna istność i natura Boża; która wszakże jest we Trzech Osobach Bożych: a tymi są, Bóg Ojciec, Bóg Syn, i Bóg Duch Święty.

N. Dlaczegoż te Trzy Osoby, są jednym i tymże samym Bogiem?

U. Bo mają jedną i tą samą istność, jedną i tą samą wszechmocność, jedną i tą samą mądrość, jedną i tą samą dobroć.

N. Co znaczy Wcielenie i Śmierć Zbawiciela naszego?

U. Wcielenie i Śmierć Zbawiciela naszego, znaczy to, że Syn Boży, to jest druga Osoba Trójcy Przenajświętszej, stał się Człowiekiem, i umarł na Krzyżu dla zbawienia naszego.

N. Jakim sposobem te dwie Tajemnice są objęte w znaku Krzyża Świętego?

U. Oto tym sposobem, iż znak Krzyża Świętego czyni się kładąc prawą rękę naprzód na czoło, i mówiąc, W Imię Ojca; potem na piersi, mówiąc, i Syna; na koniec na ramię, wprzód lewe a potem prawe, mówiąc, i Ducha Świętego.

N. Jakimże sposobem wyrażona tu jest pierwsza Tajemnica, to jest Tajemnica Trójcy Świętej?

U. Oto tym sposobem, iż wyraz ten, w Imię, oznacza Jedność, a inne wyrazy oznaczają Troistość.

N. Jakimże sposobem w znaku Krzyża Świętego wyrażona jest druga Tajemnica, to jest Tajemnica Wcielenia?

U. Oto tym sposobem, iż znak Krzyża † oznacza Śmierć Zbawiciela, który stawszy się Człowiekiem, i wskazawszy nam drogę zbawienia nauką, przykładem i cudami, umarł na drzewie Krzyża Świętego.

WYKŁAD SKŁADU APOSTOLSKIEGO

TO JEST WIERZĘ W BOGA

NAUCZYCIEL. Co jest prawidłem Wiary?

UCZEŃ. Prawidłem Wiary jest Skład Apostolski, który pospolicie nazywamy Wierzę w Boga.

N. Odmów Wierzę w Boga.

U. 1. Wierzę w Boga Ojca, wszechmogącego Stworzyciela nieba i ziemi.

2. I w Jezusa Chrystusa, Syna Jego jedynego, Pana naszego.

3. Który się począł z Ducha Świętego, narodził się z Maryi Dziewicy.

4. Umęczon pod Ponckim Piłatem, ukrzyżowan, umarł i pogrzebion.

5. Zstąpił do piekieł, trzeciego dnia zmartwychwstał.

6. Wstąpił na Niebiosa, siedzi na prawicy Boga Ojca wszechmogącego.

7. Stamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych

8. Wierzę w Ducha Świętego.

9. Święty Kościół powszechny, Świętych obcowanie.

10. Grzechów odpuszczenie.

11. Ciała zmartwychwstanie.

12. I żywot wieczny. Amen.

N. Kto ułożył ten Skład Wiary?

U. Dwunastu Apostołów; i dlatego jest podzielony na dwanaście Artykułów.

N. Co zawierają te dwanaście Artykułów?

U. Zawierają to wszystko, w co koniecznie i szczegółowo wierzyć mamy o Bogu i o Kościele Oblubienicy Jego: pierwsze osiem Artykułów odnoszą się do Boga, a cztery ostatnie do Kościoła Świętego.

N. Wyłóż Artykuł pierwszy Składu Apostolskiego.

U. Wierzę mocno i niezachwianie w jednego Boga, który jest Ojcem przyrodzonym jedyne Syna swojego, oraz Ojcem przez łaskę wszystkich dobrych Chrześcijan, którzy się dlatego nazywają przysposobionymi synami Bożymi, na koniec Ojcem wszech rzeczy, przez stworzenie. A ten Bóg jest wszechmogący, bo może wszystko co chce, i stworzył z niczego niebo i ziemię, z tym wszystkim co się w nich znajduje, to jest świat cały.

N. Wyłóż Artykuł drugi.

U. Wierzę także w Jezusa Chrystusa, który jest Synem jedynym Ojca, przezeń przedwiecznie zrodzonym; i jest Bogiem przedwiecznym, nieskończonym, wszechmogącym, Stwórcą i Panem naszym i wszech rzeczy, równie jak Bóg Ojciec.

N. Wyłóż Artykuł trzeci.

U. Wierzę, iż Jezus Chrystus nie tylko jest prawdziwym Bogiem, ale jest także prawdziwym Człowiekiem, bo wziął ciało ludzkie w żywocie Niepokalanej Dziewicy Maryi, za sprawą Ducha Świętego: a jako w Niebie zrodzon jest z Ojca bez Matki, tak na ziemi narodził się z Matki bez Ojca.

N. Wyłóż Artykuł czwarty.

U. Wierzę, iż Jezus Chrystus, dla odkupienia świata Krwią swoją przenajdroższą, umęczon został pod Ponckim Piłatem, Rządcą Judei; będąc ubiczowany, cierniem ukoronowany i przybity do Krzyża, na którym skonał, a z którego zdjęty, w nowym grobie pogrzebion został.

N. Wyłóż Artykuł piąty.

U. Wierzę, iż Jezus Chrystus, zaraz po skonaniu, zstąpił duszą swoją do piekieł, to jest do otchłani, w której zawarte były dusze świętych Ojców odkupienia oczekujące; a trzeciego dnia, co przypadło w Niedzielę, z chwałą i zwycięstwem zmartwychwstał.

N. Wyłóż Artykuł szósty.

U. Wierzę, iż Jezus Chrystus przebywszy czterdzieści dni z Apostołami, dla przekonania przez liczne zjawiania się o prawdziwym zmartwychwstaniu swoim, wstąpił na Niebiosa: tam wywyższony nad wszystkie Chóry Anielskie, siedzi na prawicy Boga Ojca wszechmogącego; to jest, iż równy jest w chwale Ojcu, jako Pan i Rządca wszech stworzeń.

N. Wyłóż Artykuł siódmy.

U. Wierzę, iż gdy przyjdzie koniec świata, Jezus Chrystus zstąpi z Nieba w najwyższej potędze i chwale, i sądzić będzie wszystkich ludzi, dając każdemu nagrodę lub karę, na jaką każdy zasłuży.

N. Wyłóż Artykuł ósmy.

U. Wierzę w Ducha Świętego, który jest Trzecią Osobą Trójcy Przenajświętszej, pochodzi od Ojca i Syna, i jest im równym we wszystkim i przez wszystko; to jest, iż jest Bogiem Przedwiecznym, Nieskończonym, Wszechmocnym Stwórcą i Panem wszech rzeczy, jak Bóg Ojciec i Bóg Syn.

N. Wyłóż Artykuł dziewiąty.

U. Wierzę także, iż jest Kościół Święty, jeden, który jest Zgromadzeniem wszystkich wiernych Chrześcijan, to jest tych, co są ochrzczeni, co wierzą i wyznają Wiarę Jezusa Chrystusa Pana naszego, tudzież uznają Papieża za Namiestnika Chrystusowego na ziemi.

N. Dlaczego Kościół nazywa się Świętym i Katolickim?

U. Nazywa się Świętym, bo Chrystus Pan, który jest głową jego, jest święty; bo między członkami Kościoła jest wielu Świętych; bo jego Wiara, Prawa, i Sakramenty, są święte. Nazywa się zaś Katolickim, bo jest powszechnym; wyraz bowiem katolicki, znaczy powszechny.

N. Co znaczy Świętych Obcowanie?

U. Znaczy, że wszyscy członkowie Kościoła, mają udział w modlitwach i dobrych uczynkach Kościoła całego.

N. Wyłóż Artykuł dziesiąty.

U. Wierzę, iż w Kościele jest prawdziwe grzechów odpuszczenie przez Sakramenty; i że ludzie wchodząc na łono Kościoła, z synów Szatana skazanych na piekło, stają się synami Bożymi i dziedzicami Nieba.

N. Wyłóż Artykuł jedenasty.

U. Wierzę, iż gdy przyjdzie koniec świata, ludzie zmartwychwstaną, w tychże samych ciałach które mieli za życia, lecz zdrowych, młodych i pięknych; a to przez moc Bożą, dla której nie masz nic niepodobnego.

N. Wyłóż Artykuł ostatni.

U. Wierzę, iż dla dobrych Chrześcijan jest Żywot wieczny, pełen wszelkiej szczęśliwości i wolny od wszelkiego złego: a zaś przeciwnie, dla Niewiernych i dla złych Chrześcijan, jest śmierć wieczna, pełna wszelkiej nędzy i pozbawiona wszelkiego dobra.

N. Co znaczy, Amen?

U. Znaczy, tak jest w istocie.

WYKŁAD MODLITWY PAŃSKIEJ I POZDROWIENIA ANIELSKIEGO

NAUCZYCIEL. Wyłożywszy już to wszystko w co wierzyć powinniśmy, obaczmy czy wiesz to, czego się spodziewać mamy, od kogo spodziewać się mamy, i do kogo uciekać się mamy dla otrzymania tego czego powinniśmy się spodziewać. Czy umiesz Modlitwę Pańską, to jest Ojcze nasz?

UCZEŃ. Umiem i nieźle, bo to jest pierwsza rzecz której mię nauczono na pamięć: co dzień też rano i wieczór odmawiam Ojcze nasz, Zdrowaś Maryjo i Wierzę w Boga.

N. Powiedz Ojcze nasz.

U. Ojcze nasz, któryś jest w Niebiesiech,

1. Święć się Imię Twoje.

2. Przyjdź Królestwo Twoje.

3. Bądź wola Twoja, jako w Niebie tak i na ziemi.

4. Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj.

5. I odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom.

6. I nie wódź nas na pokuszenie.

7. Ale nas zbaw ode złego. Amen.

N. Kto tę modlitwę ułożył?

U. Jezus Chrystus Pan nasz; i dlatego modlitwa ta jest ze wszystkich innych najdoskonalszą.

N. Co ta modlitwa zawiera?

U. To wszystko, o co tylko Boga prosić, i czego tylko od Niego spodziewać się mamy. Bo w tej modlitwie jest siedem próśb, z których cztery pierwsze proszą o to wszystko co dla nas jest dobre; a w trzech ostatnich prosimy aby nas Bóg wybawił od złego.

Co do dobrego: prosimy naprzód, o chwałę Bożą; po wtóre, o najwyższe dobro nasze; po trzecie, o łaskę do osiągnięcia tego dobra; po czwarte, o środki do nabycia i zachowania tej łaski.

Co do złego: prosimy aby Bóg wybawił nas, naprzód, od złego przeszłego; po wtóre, od złego przyszłego; po trzecie, od złego teraźniejszego; a więc od wszelkiego złego.

N. Wyłóż słowa poprzedzające pierwszą prośbę, to jest, Ojczy nasz, któryś jest w Niebiesiech.

U. Te słowa stanowią Wstęp, z którego się uczymy, dlaczego możemy się ośmielić mówić do Pana tak wielkiego, i mieć nadzieję iż nas wysłucha. Nazywamy Go bowiem Ojcem naszym, dlatego iż nas stworzył, i przysposobił za syny swoje; a przeto uciekamy się do Niego jako dzieci do Ojca: a zaś mówiąc iż jest w Niebiesiech, przypominamy sobie iż jest Panem wszech rzeczy, a przeto iż nas wysłuchać może jeśli chce; a spodziewamy się że chce, bo jest Ojcem naszym.

N. Wyłóż pierwszą prośbę.

U. W pierwszej prośbie, prosimy Boga, ażeby świat cały poznał Go, i jak należy czcił i wielbił święte Imię Jego.

N. Wyłóż drugą prośbę.

U. W drugiej prośbie, prosimy Boga, ażeby prędko przyszło Królestwo które nam obiecał: to jest, ażebyśmy po skończeniu walki z Szatanem, ze światem i z ciałem, dostąpili wiecznej szczęśliwości, w której bez żadnej już trwogi i przeszkody, z Bogiem królować będziemy.

N. Wyłóż trzecią prośbę.

U. W trzeciej prośbie prosimy Boga o łaskę, za pomocą której powinniśmy być tak doskonale posłuszni świętym przykazaniom Jego, jako Mu są posłuszni Aniołowie w Niebie: albowiem drogą do Nieba jest posłuszeństwo przykazaniom.

N. Wyłóż czwartą prośbę.

U. W czwartej prośbie, prosimy Boga o chleb powszedni, tak o duchowny, to jest o Słowo Boże i o Sakramenty; jak o cielesny, to jest o

pożywienie i odzienie. Albowiem Słowo Boże opowiadane przez Kapłanów i zawarte w księgach duchownych, tudzież Sakramenty święte, mianowicie Spowiedź i Komunia, bylebyśmy je święcie przyjmowali, są przez moc swoją środkami najskuteczniejszymi do nabycia, zachowania i pomnażania łaski Bożej, o którą w trzeciej prośbie prosimy. Zaś pożywienie i odzienie, potrzebne nam są do życia doczesnego na służbę Bożą.

N. Wyłóż piątą prośbę.

U. W piątej prośbie, prosimy Boga, ażeby nas wybawił od złego przeszłego: to jest od grzechów któreśmy popełnili: odpuszczając nam winę i karę, na którą zasłużyliśmy przez grzechy nasze. A zaś dodajemy te słowa, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom: albowiem niesłuszną byłoby rzeczą, ażeby Bóg odpuszczał nam winy nasze, jeśli my nie chcemy odpuścić winowajcom naszym, to jest tym, którzy nas obrazili i ukrzywdzili; bo krzywdy nasze, chociażby najcięższe, niczym są w porównaniu z obrazą jaką Bogu przez grzech wyrządzamy.

N. Wyłóż szóstą prośbę.

U. W szóstej prośbie, prosimy Boga, ażeby nas wyzwolił od pokus; a to, albo nie dopuszczając abyśmy kuszeni byli, albo dając nam moc potrzebną do ich zwyciężenia.

N. Wyłóż siódmą prośbę.

U. W siódmej prośbie, prosimy Boga, ażeby nas wyzwolił od złego terażniejszego, to jest od wszelkiego utrapienia i nędzy, a także od wszelkich pomyślności i wielkości doczesnych, jeśliby te zbawieniu dusz naszych zaszkodzić miały.

WYKŁAD POZDROWIENIA ANIELSKIEGO

N. Odmów Pozdrowienie Anielskie, to jest Zdrowaś Maryjo.

U. 1. Zdrowaś Maryjo, łaskiś pełna, Pan z Tobą: Błogosławionaś Ty między niewiastami:

2. I błogosławion Owoc żywota Twego, Jezus.

3. Święta Maryjo, Matko Boża, módl się za nami grzesznymi, teraz i w godzinę śmierci naszej. Amen.

N. Czyje są te słowa?

U. Pierwsza ich część jest Archanioła Gabriela, druga św. Elżbiety matki Jana Chrzciciela, a trzecia Kościoła Świętego.

N. Dlaczego po modlitwie Pańskiej odmawiasz Pozdrowienie Anielskie?

U. Ażeby to o co proszę Boga, tym łatwiej otrzymać za wstawieniem się Matki Bożej; bo Ona jest Ucieczką i Opiekunką grzeszników, pełna miłosierdzia, wywyższona w Niebie nad wszystkie Chóry Anielskie, i najmiłsza Bogu.

N. Czy nie uciekasz się jeszcze do innych Świętych w potrzebach twoich?

U. Owszem, uciekam się do wszystkich Świętych, a szczególnie do mojego Patrona i do mojego Anioła Stróża.

O PRZYKAZANIACH BOŻYCH

NAUCZYCIEL. Przystąpmy teraz do tego, co czynić mamy aby kochać Boga i bliźniego.

Odmów Dziesięcioro Bożego Przykazania.

UCZEŃ. Jam jest Pan Bóg twój, którym cię wywiódł z ziemi Egipskiej z domu niewoli.

1. Nie będziesz miał Bogów cudzych przede mną.
2. Nie będziesz brał Imienia Pana Boga twego nadaremno.
3. Pamiętaj abyś dzień Święty święcił.
4. Czcij Ojca twego i Matkę twoją.
5. Nie zabijaj.

6. Nie cudzołóż.

7. Nie kradnij.

8. Nie dawaj fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu twemu.

9. Nie pożądaj żony bliźniego twego.

10. Ani domu, ani roli, ani sługi, ani służebnicy, ani wołu, ani osła, ani żadnych rzeczy które jego są.

N. Kto dał te Przykazania?

U. Sam Bóg dał je w Starym Zakonie, a Chrystus Pan w Nowym Zakonie potwierdził je.

N. Co zawierają te Przykazania?

U. To wszystko co czynić mamy a czego nie czynić, aby kochać Boga i bliźniego: bo pierwsze trzy Przykazania nauczają nas jak mamy zachować się względem Boga sercem, mową i uczynkiem: a zaś siedem następnych, uczą nas czynić dobrze bliźniemu, oraz nie czynić mu krzywdy ani na osobie, ani na sławie, ani na rzeczy jego, ani uczynkiem, ani mową, ani myślą nawet. A koniec wszystkich przykazań jest Miłość, która nakazuje człowiekowi, kochać Boga nade wszystko, a bliźniego jak siebie samego.

N. Wyłóż pierwsze Przykazanie.

U. Nasamprzód Bóg oznajmia nam, iż jest naszym prawdziwym i najwyższym Panem; i dlatego to powinniśmy być Mu posłuszni jak najpilniej. Potem przykazuje nam ażebyśmy nikogo innego za Boga nie mieli. Przeciwno temu Przykazaniu grzeszą ci wszyscy, którzy zamiast oddawania czci Stworzycielowi, oddają cześć stworzeniom.

N. Wyłóż drugie Przykazanie.

U. Drugie Przykazanie zakazuje bluźnierstwa, które jest grzechem najcięższym; przysięgi fałszywej, tudzież niepotrzebnej; niedotrzymywania ślubów; i wszelkich innych zniewag które przeciwko Bogu mową popełnione być mogą.

N. Wyłóż trzecie Przykazanie.

U. Trzecie Przykazanie nakazuje zachowywanie świąt, które zależy na wstrzymaniu się od prac służebnych; abyśmy mieli czas na rozmyślanie dobrodziejstw Bożych, na odwiedzanie kościołów, na modlitwę, na czytanie duchowne, na słuchanie słowa Bożego, i na tym podobne uczynki pobożne i święte.

N. Wyłóż czwarte Przykazanie.

U. Czwarte Przykazanie nakazuje nam czcić Ojca i Matkę, nie tylko w słowach i w obejściu się, lecz także służbą i wspomaganie we wszystkich potrzebach. To co się mówi o Ojcu i Matce, należy też zachować względem innych bliźnich, chociaż nie w takim stopniu jak względem Ojca i Matki, którzy nam dali życie i wychowali nas z wielkim staraniem i z niemałym trudem.

N. Wyłóż piąte Przykazanie.

U. Piąte Przykazanie nakazuje nam ażebyśmy nikogo nie zabijali niesprawiedliwie, ani żadnego złego nie czynili osobie jego. Mówię, niesprawiedliwie, bo sędziowie którzy złoczyńców na śmierć sądzą, i oprawcy którzy wyrok śmierci spełniają, jako też żołnierze w wojnie sprawiedliwej, bijąc i zabijając, nie grzeszą.

N. Wyłóż szóste Przykazanie.

U. Szóste Przykazanie zakazuje nam cudzołóstwa, porubstwa, i wszystkich grzechów cielesnych i sprośnych.

N. Wyłóż siódme Przykazanie.

U. Siódme Przykazanie nakazuje, aby nie brać rzeczy cudzej; ani skrycie, co się nazywa kradzieżą; ani jawnie, co się nazywa grabieżą; ani przez oszukaństwo w kupnie, sprzedaży, i tym podobnych umowach; na koniec iżby w żadnej rzeczy nie ukrzywdzać bliźniego.

N. Wyłóż ósme Przykazanie.

U. Ósme Przykazanie zakazuje fałszywego świadectwa, obmowy, kłamstwa, pochlebstwa, szemrania, i wszelkiej szkody i krzywdy czynionej bliźniemu mową.

N. Wyłóż ostatnie dwa Przykazania.

U. W ostatnich dwóch Przykazaniach, Bóg nakazuje, aby nikt nie pożył ani cudzej żony, ani żadnej rzeczy cudzej: albowiem Bóg, który widzi serca nasze, chce ażebyśmy byli czysti i święci nie tylko w uczynkach, lecz także w myślach i uczuciach naszych, iżbyśmy tym sposobem byli prawdziwie i zupełnie sprawiedliwi.

O PRZYKAZANIACH KOŚCIELNYCH

NAUCZYCIEL. Ile jest Przykazań, które Kościół Święty przydał do Przykazań Bożych, i jakie są?

UCZEŃ. Jest ich sześć, a są następujące:

1. Słuchać Mszy Świętej w Niedziele i Święta uroczyste.
2. Pościć przez Post czterdziestodniowy, zwany Wielkim Postem; w oznaczone Wigilie do Świąt wielkich; i w Suche Dni, które przypadają cztery razy do roku. A nadto, wstrzymać się od pokarmów mięsnych w Piątki i Soboty (1).
3. Spowiadać się, przynajmniej raz na rok.
4. Komunikować, to jest przyjąć Przenajświętszy Sakrament, przynajmniej w czasie Wielkanocnym.
5. Oddawać dziesięciny Kościołowi.
6. Nie zawierać ślubów małżeńskich w czasach zakazanych, to jest od pierwszej Niedzieli Adwentu aż do Trzech Króli, i od Popielca aż do Przewodnej Niedzieli, włącznie.

O RADACH EWANGELICZNYCH

NAUCZYCIEL. Oprócz Przykazań Bożych i Kościelnych, do których zachowywania wszyscy są obowiązani, czy są jakie Rady tyczące się doskonałości Chrześcijańskiej?

UCZEŃ. Są trzy Rady, podane przez Pana naszego Jezusa Chrystusa, tym, którzy pragną dostąpić doskonałości Chrześcijańskiej.

N. Jakież są te Rady?

U. Ubóstwa dobrowolnego, Czystości, i Posłuszeństwa w tym wszystkim co nie jest grzechem.

O SAKRAMENTACH

NAUCZYCIEL. Jużemy powiedzieli o tym wszystkim w co mamy wierzyć, czego się mamy spodziewać, i co czynić mamy. Pozostaje nam mówić jeszcze o Sakramentach, za pomocą których nabywamy łaski Bożej.

Ile jest Sakramentów?

UCZEŃ. Siedem.

1. Chrzest.
2. Bierzmowanie.
3. Ciało i Krew Pańska.
4. Pokuta.
5. Ostatnie Namazczenie Olejem Świętym.
6. Kapłaństwo.
7. Małżeństwo.

N. Kto ustanowił Sakramenty?

U. Jezus Chrystus Pan nasz.

N. Jakie skutki sprawia Chrzest Święty?

U. Przez Chrzest Święty człowiek staje się synem Bożym i dziedzicem Nieba: Chrzest zmazuje wszystkie grzechy, oraz napełnia duszę łaską i darami Ducha Świętego.

N. Jakie skutki sprawia Bierzmowanie?

U. Bierzmowanie umacnia Chrześcijanina, iżby miał mężstwo wyznawania Wiary Zbawiciela naszego; a tak czyni nas prawdziwymi żołnierzami Chrystusowymi.

N. Jakie skutki sprawia Sakrament Ciała i Krwi Pańskiej?

U. Ciało i Krew Pańska jest pokarmem utrzymującym i pomnażającym miłość, która jest życiem duszy; i dlatego Sakrament ten udziela się nam pod postacią chleba i wina. Wszakże to co się w nim wydaje być chlebem i winem, nie jest chlebem i winem, ale prawdziwym Ciałem i Krwią Chrystusa Pana, pod postacią chleba i wina.

N. Jakie skutki sprawia Sakrament Pokuty?

U. Sakrament Pokuty odpuszcza grzechy popełnione po Chrzcie Świętym, i pojednywa z Bogiem, tych, którzy przez grzech stali się nieprzyjaciółmi Bożymi.

N. Czego potrzeba do przyjęcia Sakramentu Pokuty?

U. Potrzeba mieć żalność za grzechy, i postanowienie aby już nigdy nie grzeszyć. Potrzeba wszystkie swe grzechy wyspowiadać przed Kapłanem upoważnionym do słuchania Spowiedzi przez właściwą władzę duchowną. Na koniec potrzeba odbyć pokutę, którą Spowiednik naznaczy.

N. Jakie skutki sprawia Sakrament Ostatniego Namaszczenia?

U. Sakrament Ostatniego Namaszczenia zmazuje resztki grzechów, uwesela duszę, i udziela jej mocy potrzebnej do zwyciężenia Szatana w ostatniej chwili życia: a nadto pomaga do przywrócenia zdrowia, jeśli to jest potrzebnym do zbawienia duszy.

N. Jakie skutki sprawia Sakrament Kapłaństwa?

U. Sakrament Kapłaństwa daje moc i łaskę potrzebną Kapłanom i innym stopniom w Kapłaństwie, ażeby mogli dobrze dopełniać obowiązków swoich.

N. Jakie skutki sprawia Sakrament Małżeństwa?

U. Sakrament Małżeństwa daje małżonkom, podług praw Kościoła zaślubionym, moc i łaskę potrzebną do pożycia w zgodzie i miłości, i do rodzenia i wychowywania dzieci w świętej bojaźni Bożej, ażeby opływać mogli w wesele prawdziwe w tym i w przyszłym życiu.

O CNOTACH TEOLOGICZNYCH I GŁÓWNYCH

NAUCZYCIEL. Jużemy przeszli cztery główne części Nauki Chrześcijańskiej, którymi są: Skład Apostolski, Modlitwa Pańska i Pozdrowienie Anielskie, Przykazania, i Sakramenty; teraz należy pomówić o cnotach i o grzechach, oraz o niektórych rzeczach wielce pomocnych do życia podług woli Bożej.

Ile jest cnót przedniejszych?

UCZEŃ. Siedem, z których trzy Teologiczne, a cztery Główne.

N. Jakie są cnoty Teologiczne?

U. Wiara, Nadzieja, i Miłość.

N. Dlaczego nazywają się Teologiczne?

U. Bo wyraz Teologiczny, wzięty z Greckiego, oznacza rzecz należącą lub też odnoszącą się do Boga.

N. Jakże Wiara odnosi się do Boga?

U. Bo sprawia, iż wierzymy w to wszystko co Bóg objawił Kościołowi Świętemu.

N. Jakże Nadzieja odnosi się do Boga?

U. Bo sprawia, iż pokładamy ufność w Bogu, i od Niego spodziewamy się Żywota wiecznego, za pośrednictwem łaski Bożej i zasług naszych, które też w łasce Bożej początek swój biorą.

N. Jakże Miłość odnosi się do Boga?

U. Bo sprawia, iż kochamy Boga nad wszystko, a dla miłości Bożej kochamy bliźnich jak siebie samych.

N. Jakie są cnoty Główne?

U. Roztropność, Sprawiedliwość, Wstrzemięźliwość, i Męstwo.

N. Dlaczego nazywasz je głównymi?

U. Bo są niejako źródłami uczynków dobrych.

N. Co sprawiają te cnoty?

U. Roztropność czyni nas rozważnymi i ostrożnymi w każdej rzeczy, iżbyśmy ani nie oszukiwali ani oszukiwać się nie dawali.

Sprawiedliwość to sprawia, iż oddajemy każdemu co jego jest.

Wstrzemięźliwość to sprawia, iż nakładamy wędzidło złym skłonnościom naszym.

Męstwo to sprawia, iż jesteśmy nieustraszonymi w służbie Bożej, na wszelkie niebezpieczeństwo i na śmierć nawet.

O DARACH DUCHA ŚWIĘTEGO

NAUCZYCIEL. Ile jest Darów Ducha Świętego?

UCZEŃ. Siedem:

1. Mądrość.

2. Rozum.

3. Rada.

4. Moc.

5. Umiejętność.

6. Pobożność.

7. Bojaźń Boża.

N. Ku czemu służą te dary?

U. Ku wspieraniu cnoty, i ku posuwaniu nas na drodze Bożej. I tak: Bojaźń Boża, wstrzymuje nas od grzechów. Pobożność, czyni nas posłusznymi Bogu. Umiejętność, uczy nas poznawać wolę Bożą. Moc, daje nam męstwo do wykonywania woli Bożej. Rada, broni nas od ułudzeń Szatana. Rozum, czyni nas zdolnymi do zatapiania się w Tajemnicach Wiary. Przez Mądrość, stajemy się doskonałymi, obracając na chwałę Bożą całe życie i wszystkie uczynki nasze: albowiem mądry zna koniec ostateczny i ku niemu we wszystkim zmierza.

O UCZYNKACH MIŁOSIERNYCH

NAUCZYCIEL. Ile jest uczynków miłosiernych, o które szczególnie w dzień Sądu Ostatecznego pytani będziemy, czyśmy je czynili?

UCZEŃ. Jest ich siedem:

1. Nakarmiać łaknących.

2. Napajać pragnących.

3. Przyodziewać nagich.

4. Dawać przytułek pielgrzymom.

5. Nawiedzać chorych.

6. Odwiedzać więźniów.

7. Grzebać umarłych.

N. To są uczynki tyczące się ciała. A czy są także uczynki miłosierne tyczące się duszy?

U. Są, i jest ich także siedem.

1. Dawać radę wątpiącym.
2. Nauczać nieumiejących.
3. Napominać grzeszników.
4. Pocieszać strapionych.
5. Przebaczać urazy.
6. Znosić cierpliwie natrętnych i przykrych.
7. Modlić się za żywych i umarłych.

O GRZECHACH

NAUCZYCIEL. Ile jest rodzajów grzechów?

UCZEŃ. Dwa: pierwородny i uczynkowy.

N. Co jest grzech pierwородny?

U. Grzech pierwородny jest ten, z którym się wszyscy rodzimy, wzięwszy go w spadku po Adamie, pierwszym Ojcu naszym.

N. Jakim sposobem pozbywamy się grzechu pierwородnego?

U. Przez Chrzt Świąty, który zmazuje go: dlatego też, kto bez Chrztu umiera, pozbawiony jest na zawsze Niebieskiej chwały.

N. Co jest grzech uczynkowy?

U. Grzech uczynkowy jest ten, który w ciągu życia sami popełniamy, myślą, mową lub uczynkiem. Grzech ten jest albo śmiertelny, albo powszedni.

N. Co jest grzech śmiertelny?

U. Grzech śmiertelny jest ten, który się popełnia przeciwko miłości Boga i bliźniego: a nazywa się śmiertelnym, bo zadaje śmierć duszy, pozbawiając ją łaski Bożej, która jest jej życiem.

N. Jakim sposobem dostępujemy przebaczenia tego grzechu?

U. Przez Chrzest, jeśliśmy go przed Chrztem popełnili; a przez Sakrament Pokuty, jeśliśmy się go po Chrzcie dopuścili. Kto zaś umiera w grzechu śmiertelnym, idzie do piekła na kary wieczne.

N. Co jest grzech powszedni?

U. Grzech powszedni jest ten, który chociaż nie jest zupełnie przeciw miłości, chociaż nie pozbawia nas zupełnie łaski Bożej, i nie wtrąca do piekła, jednak obraża Boga, bo sprzeciwia się woli Jego, i zmniejsza miłość. A przeto potrzeba oczyścić się z tego grzechu przez pokutę, albo w tym życiu, albo w przyszłym w Czyśćcu.

N. Ile jest grzechów głównych, które są niejako źródłami wszystkich grzechów, i jakie są przeciwne im cnoty?

U. Jest ich siedem.

1. Pycha, której przeciwną jest cnota Pokory.
2. Łakomstwo, któremu przeciwną jest cnota Szczodrości.
3. Nieczystość, której przeciwną jest cnota Czystości.
4. Gniew, któremu przeciwną jest cnota Cierpliwości.
5. Obżarstwo, któremu przeciwną jest cnota Wstrzemięźliwości.
6. Zazdrość, której przeciwną jest cnota Miłości braterskiej.
7. Lenistwo, któremu przeciwną jest cnota Pilności.

N. Ile jest grzechów przeciwko Duchowi Świętemu?

U. Jest ich sześć.

1. Rozpaczanie o zbawieniu.
2. Zarozumiałe spodziewanie się zbawienia bez zasług.

3. Walczenie przeciwko prawdzie poznanej.

4. Zazdrosczenie bliźniemu łaski Bożej.

5. Uporczywość w grzechach.

6. Ostateczne niepokutowanie.

N. Ile jest grzechów wołających o pomstę do Boga?

U. Jest ich cztery:

1. Zabójstwo dobrowolne.

2. Grzech cielesny przeciwny naturze.

3. Uciemężanie ubogich.

4. Zatrzymywanie zapłaty robotnikom.

O CZTERECH OSTATNICH RZECZACH CZŁOWIEKA

NAUCZYCIEL. Ile jest rzeczy które Pismo Święte nazywa ostatnimi rzeczami człowieka, a których dobre rozpamiętywanie wstrzymuje nas od grzechu?

UCZEŃ. Cztery:

1. Śmierć.

2. Sąd Ostateczny.

3. Piekło.

4. Niebo.

O RÓŻAŃCU

NAUCZYCIEL. Czy masz jakie szczególne Nabożeństwo, które by ci służyło do zagrzewania pobożności twojej?

UCZEŃ. Odmawiam Różaniec Najświętszej Panny, rozpamiętywając jego piętnaście Tajemnic, które obejmują Żywot Chrystusa Pana.

N. Jakie są piętnaście Tajemnic Różańca Świętego?

U. Między Tajemnicami Różańca Świętego, jest pięć Radosnych, pięć Bolesnych, a pięć Chwalebnych:

Tajemnice Radosne są następujące:

1. Zwiastowanie Najświętszej Panny.
2. Nawiedzenie św. Elżbiety.
3. Narodzenie Pańskie.
4. Ofiarowanie, i Oczyszczenie Najświętszej Panny.
5. Znalezienie Chrystusa Pana w kościele uczącego.

Tajemnice Bolesne są następujące:

1. Modlitwa w Ogroju.
2. Biczowanie Pana Jezusa.
3. Cierniem ukoronowanie.
4. Niesienie Krzyża.
5. Ukrzyżowanie i Śmierć Zbawiciela naszego.

Tajemnice Chwalebne są następujące:

1. Zmartwychwstanie Pańskie.
2. Wniebowstąpienie Pańskie.
3. Zesłanie Ducha Świętego.
4. Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny.
5. Ukoronowanie, i wywyższenie Najświętszej Panny nad wszystkie chóry Anielskie.

O AKTACH POTRZEBNYCH DO ZBAWIENIA

NAUCZYCIEL. Jakie są Akty, które z całego serca czynić potrzeba, ażeby być zbawionym?

UCZEŃ. Akt Wiary, Nadziei, Miłości, i Skruchy.

N. Odmów te Akty.

U.

AKT WIARY

Wierzę mocno i niezachwianie, dlatego iż Bóg, który jest Prawdą nieomylną, objawił to Kościołowi Katolickiemu, a przez ten Kościół Święty i nam objawia; że jest Bóg jeden tylko, we Trzech Osobach Bożych, równych i oddzielnych, które się nazywają Ojciec, Syn i Duch Święty; że Syn Boży stał się Człowiekiem, wziąwszy za sprawą Ducha Świętego ciało i duszę ludzką w żywocie Przczystej Dziewicy Maryi; że umarł za nas na krzyżu; że zmartwychwstał; że wstąpił na Niebiosa; że stamtąd przyjdzie w końcu świata sądzić wszystkich żywych i umarłych; że dobrym da wieczne Niebo, a złych skaże na wieczne piekło. Wierzę nadto w to wszystko, w cokolwiek wierzy i co naucza Kościół Święty, bo jest nieomylny.

AKT NADZIEI

O! Boże mój, ponieważ jesteś wszechmocny i nieskończenie dobry i miłosierny, mam nadzieję iż przez Mękę i Śmierć Jezusa Chrystusa Zbawiciela naszego, dasz mi żywot wieczny, któryś obiecał tym wszystkim, co wiernie wypełniają obowiązki dobrego Chrześcijanina, jak ja wypełniać pragnę za pomocą łaski Twojej. Amen.

AKT MIŁOŚCI

O! Boże mój, ponieważ jesteś Dobrem najwyższym, i najdoskonalszym, kocham Cię z całego serca i nad wszystko; i wolę raczej wszystko utracić, aniżeli miłość Twą postradać. A dla miłości Twojej kocham i kochać pragnę bliźniego mego jak siebie samego.

AKT SKRUCHY

O! Boże mój, ponieważ jesteś nieskończenie dobry, i ponieważ kocham Cię nad wszystko, żałuję i boleję z całego serca żem obraził Ciebie; i postanawiam jak najmocniej, za pomocą łaski Twojej już nigdy nie grzeszyć, i strzec się i unikać wszelkiej pobudki i okazji do grzechu. Amen.

ODDANIE SIĘ POD OPIEKĘ NAJŚWIĘTSZEJ PANNY

Pod Twoją obronę uciekamy się, Święta Boża Rodzicielko, naszymi prośbami racz nie gardzić w potrzebach naszych, ale od wszelakich złych przygód racz nas zawsze wybawiać, Panno Chwalebna i Błogosławiona. O Pani nasza, Orędowniczko nasza, Pośredniczko nasza, Pocieszycielko nasza; z Synem Twoim nas pojednaj, Synowi Twojemu nas polecaj, Synowi Twojemu najmilszemu nas oddawaj.

v. Módl się za nami, Święta Boża Rodzicielko.

R. Abyśmy się stali godnymi obietnic Chrystusowych.

LITANIA DO NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY

(potwierdzona przez Sykstusa V w 1587)

Kyrie elejson,

Chryste elejson,

Kyrie elejson.

Chryste usłysz nas.

Chryste wysłuchaj nas.

Ojcze z Nieba, Boże, zmiłuj się nad nami.

Synu, Odkupicielu świata, Boże, zmiłuj się nad nami.

Duchu Święty, Boże, zmiłuj się nad nami.

Święta Trójco, jedyny Boże, zmiłuj się nad nami.

Święta Maryjo, módl się za nami.

Święta Boża Rodzicielko, módl się za nami.

Święta Panno nad pannami, módl się za nami.

Matko Chrystusowa, módl się za nami.

Matko Łaski Bożej, módl się za nami.

Matko najczystsza, módl się za nami.

Matko najśliczniejsza, módl się za nami.

Matko niepokalana, módl się za nami.

Matko nienaruszona, módl się za nami.

Matko najmiłsza, módl się za nami.

Matko przedziwna, módl się za nami.

Matko Stworzyciela, módl się za nami.

Matko Odkupiciela, módl się za nami.

Panno roztropna, módl się za nami.

Panno czcigodna, módl się za nami.
Panno chwalebna, módl się za nami.
Panno można, módl się za nami.
Panno łaskawa, módl się za nami.
Panno wierna, módl się za nami.
Zwierciadło Sprawiedliwości, módl się za nami.
Stolico mądrości, módl się za nami.
Przyczyno naszej radości, módl się za nami.
Naczynie duchowne, módl się za nami.
Naczynie poważne, módl się za nami.
Naczynie osobliwe nabożeństwa, módl się za nami.
Różo duchowna, módl się za nami.
Wieżo Dawidowa, módl się za nami.
Wieżo z kości słoniowej, módl się za nami.
Domie złoty, módl się za nami.
Arko przymierza, módl się za nami.
Bramo Niebieska, módl się za nami.
Gwiazdo zaranna, módl się za nami.
Uzdrowienie chorych, módl się za nami.
Ucieczko grzesznych, módl się za nami.
Pocieszycielko strapionych, módl się za nami.
Wspomożenie wiernych, módl się za nami.
Królowo Aniołów, módl się za nami.
Królowo Patriarchów, módl się za nami.
Królowo Proroków, módl się za nami.

Królowo Apostołów, módl się za nami.

Królowo Męczenników, módl się za nami.

Królowo Wyznawców, módl się za nami.

Królowo Panieńska, módl się za nami.

Królowo Wszystkich Świętych, módl się za nami.

Królowo bez zmazy pierworodnej poczęta, módl się za nami.

Królowo wniebowzięta, módl się za nami.

Królowo Różańca świętego, módl się za nami.

Królowo pokoju, módl się za nami.

Królowo Polski, módl się za nami.

Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, przepuść nam, Panie.

Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, wysłuchaj nas, Panie.

Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, zmiłuj się nad nami.

V. Módl się za nami, Święta Boża Rodzicielko.

R. Abyśmy się stali godnymi obietnic Chrystusowych.

Módlmy się. Daj nam, sługom Twoim, prosimy Panie Boże, cieszyć się ustawicznie zdrowiem duszy i ciała, a za chwalebnią przyczyną błogosławionej Maryi zawsze Dziewicy, niechaj od doczesnych utrapień wolni będziemy i wiekuistego dostąpimy wesela. Przez Chrystusa Pana naszego. R. Amen.

7 lat odpustu.

Katechizm mniejszy czyli Nauka Chrześcijańska krótko zebrana i ułożona z rozkazu Klemensa VIII Papieża przez Kardynała Roberta Bellarmina, a z rozkazu Grzegorza XVI Papieża na polski język przetłómaczona przez Xiędza *** (2). Nowe Wydanie. Podług wydania Propagandy w Rzymie. Berlin. W xięgarni B. Behra, str. 36.

Jako dodatek do: *Katechizm pośredni do wykładania Nauki Chrześcijańskiej z rozkazu Piusa IX, Papieża ułożony i Xiążkę do Nabożeństwa obejmującą najpotrzebniejsze rady, rozmyślenia, modlitwy i pieśni dzieciom i rodzicom polskim pod opieką Niepokalanie Poczętej Boga Rodzicy Dziewicy ofiaruje Xiądz ****. Wydanie drugie. Berlin. W xięgarni B. Behra. 1858, ss. (313)-(348). (3)

Mszał Rzymski z dodaniem nabożeństw nieszpornych. O. G. Lefebvre, Benedyktyn. Przekład polski opracowali mnisi opactwa w Tyńcu. Opactwo ŚŚ. Piotra i Pawła w Tyńcu – Polska. Opactwo Św. Andrzeja, Bruges – Belgia [1956], ss. 1760-1762 (*Litania Loretańska* i antyfony *Pod Twoją obronę*).

(Pisownię i słownictwo nieznacznie uwspółcześiono).

Pozwolenie Władzy Duchownej:

NIHIL OBSTAT

Josephus Hube Rector Ecclesiae SS. Andreae et Claudii

Doctor S. Theologiae ac Censor Deputatus.

IMPRIMATUR

Fr. Dominicus Buttaoni O. P. S. P. A. M.

IMPRIMATUR

Joseph Canali Archiep. Colossen.

Vicesgerens.

Przypisy:

(1) Zob. Ks. Franciszek Bączkowiec CM, [Posty obowiązuące](#).

(2) Katechizm ten tłumaczył ks. Aleksander Jelowicki.

(3) Por. 1) *La Dottrina cristiana composta per ordine della S. m. di Papa Clemente VIII dal ven. cardinale Roberto Bellarmino*. Torino-Roma. Giacinto Marietti. 1899.

- 2) Św. Robert kard. Bellarmin SI, [Wykład nauki chrześcijańskiej \(katechizm większy\)](#).
  - 3) S. Robertus Cardinalis Bellarminus SI, Doctor Ecclesiae, [Catechismus, seu: Explicatio doctrinae christianae](#).
  - 4) S. Petrus Canisius SI, Doctor Ecclesiae, [Catechismus maior seu Summa doctrinae christianae](#).
  - 5) Św. Pius V, Papież, [Katechizm Rzymski według uchwały świętego Soboru Trydenckiego](#).
  - 6) Ks. Zygmunt Chełmicki, [Ojców naszych Wiara Święta \(mały katechizm\)](#).
  - 7) Ks. Józef Deharbe SI, [Katechizm rzymsko-katolicki](#).
  - 8) Ks. Michał Ignacy Wichert, [Nauki katechizmowe o Składzie Apostolskim, Przykazaniach Boskich i Kościelnych, o Modlitwie Pańskiej i Sakramentach](#).
  - 9) O. Jan Jakub Scheffmacher SI, [Katechizm polemiczny czyli Wykład nauk wiary chrześcijańskiej przez zwolenników Lutra, Kalwina i innych z nimi spokrewnionych, zaprzeczanych lub przekształcanych](#).
  - 10) Św. Augustyn Biskup, Doktor Kościoła, [Pisma katechetyczne](#).
  - 11) Św. Jan Chrzyciel de la Salle, [Obowiązki chrześcijanina względem Boga. \(Katechizm\)](#).
  - 12) Ks. Konstanty Gawroński, [Jasny i gruntowny wykład prawd wiary i moralności chrześcijańskiej](#).
  - 13) Bp Konrad Martin, [Katolicka nauka wiary](#).
  - 14) Bp Konrad Martin, [Katolicka nauka obyczajów](#).
  - 15) Ks. Wiktor Cathrein SI, [Katolicki pogląd na świat](#).
  - 16) Piotr kardynał Gasparri, [Katechizm katolicki](#).
- (Przypisy od red. *Ultra montes*).

([HTM](#))